

Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

Onderzoeksrapport

Inventariseren en bezien acties door Nederland naar aanleiding van geconstateerde onregelmatigheden binnen EU Programma

Erasmus+ bij mobiliteit vanuit Turkije naar Nederland

Colofon

Titel	Inventariseren en bezien acties door Nederland naar aanleiding van geconstateerde onregelmatigheden binnen EU Programma Erasmus+ bij mobiliteit vanuit Turkije naar Nederland
Uitgebracht aan	Ministerie van OCW
Datum	12 oktober 2016
Kenmerk	2016-0000169541

Inlichtingen
Auditdienst Rijk
070-342 7700

Inhoud

1	Aanleiding, context en opdracht	4
1.1	Context	4
1.2	Geconstateerde onregelmatigheden bij mobiliteit vanuit Turkije naar Nederland; 'de casus'	5
1.3	Opdracht en onderzoeksvragen	6
2	Nederland heeft meer gedaan dan haar plicht	7
3	Gebeurtenissen, acties en maatregelen	9
4	Aanbeveling	11
5	Verantwoording onderzoek	12
5.1	Werkzaamheden en afbakening	12
5.2	Gehanteerde Standaard	12
5.3	Verspreiding rapport	12
6	Ondertekening	13
	Bijlage 1: Betrokken organisaties en rol bij Erasmus+	14
	Bijlage 2: Maatregelen genomen door de Europese Commissie en door Nederland n.a.v. geconstateerde onregelmatigheden	15
	Bijlage 3: Chronologisch overzicht gebeurtenissen	16

1 Aanleiding, context en opdracht

Erasmus+ is het Europese subsidieprogramma voor onderwijs, jeugd en sport. De gedachte erachter is dat mensen zich voortdurend kunnen ontwikkelen door onderwijs, opleidingen en niet-formeel leren: een leven lang leren. Het Erasmus+ loopt van 2014-2020. Voor die periode heeft de Europese Commissie (EC) bijna 15 miljard euro gereserveerd.

Binnen een onderdeel van dit programma zijn, na signalen van een klokkenluider, onregelmatigheden aan het licht gekomen. Deze hadden betrekking op activiteiten met middelen die door de EU in het kader van Erasmus+ aan Turkije zijn toegekend, waarmee beurzen zijn verstrekt, ten behoeve van mobiliteit van Turkse studenten naar Nederland. Diverse onregelmatigheden hebben in Nederland plaatsgevonden en zijn daar geconstateerd.

Er zijn geen signalen dat er onregelmatigheden aan de orde zijn met door de EU aan Nederland toegekende middelen in het kader van Erasmus+.

Het ministerie van OCW wil graag vanuit een onafhankelijke blik weten of Nederlandse organisaties, in casu de Nationale Autoriteit, het Nationaal Agentschap en de Minister van OCW, gezien de omvang van het gehele Erasmus+ programma en de bestuurlijke organisatie ervan, redelijkerwijze passende acties heeft ondernomen en of aanvullende maatregelen door Nederland gewenst zijn. De rollen van deze organisaties worden verderop in dit rapport nader toegelicht.

1.1 Context

Drie actielijnen

Het Erasmus+ subsidieprogramma (Erasmus+)1 bestaat uit drie actielijnen (Key Actions) voor alle niveaus van onderwijs, van primair tot en met universitair, volwasseneneducatie en de jeugdsector. Het niet-formeel leren is ook in het programma opgenomen. De drie actielijnen zijn:

- Key Action 1: Individuele Mobiliteit (onderwijs en jeugd)
- Key Action 2: Strategische partnerschappen
- Key Action 3: Beleidsontwikkeling.

Daarnaast maken Jean Monnet (activiteiten gericht op onderwijs en opleiding in Europese integratie) en Sport deel uit van Erasmus+.

Centrale en decentrale acties

De activiteiten zijn te onderscheiden in centrale en decentrale acties.

Een aanvraag voor activiteiten die onder de centrales acties vallen moet worden ingediend bij EACEA, het uitvoerend agentschap, onderdeel van DG EAC, het directoraat-generaal voor onderwijs en cultuur van de EC.

Een aanvraag voor activiteiten die onder de decentrale acties vallen moet in Nederland worden ingediend bij het Nationaal Agentschap Erasmus+ Onderwijs & Training of het Nationaal Agentschap Erasmus+ Jeugd.

1 Erasmus+ Programme guide

Mobiliteit binnen en buiten Europa vergroten

De EC wil de mobiliteit vergroten, ook buiten Europa. Daarom stelt de EC beurzen beschikbaar voor studenten, stagiairs, docenten en anderen. Erasmus+ betreft ook de jeugd nadrukkelijker bij de internationalisering en hecht belang aan niet-formeel leren. Met sectoroverschrijdende activiteiten wordt de samenwerking tussen de onderwijssectoren en het bedrijfsleven gestimuleerd.

In Erasmus+ ligt de nadruk op mobiliteit. Vijf miljoen mensen, uit alle onderwijs- en opleidingssectoren en de jeugdsector, kunnen in de periode 2014–2020 in het buitenland leren, stage lopen, doceren of vrijwilligerswerk doen. Voor mobiliteit, de eerste actielijn van Erasmus+, is het meeste budget gereserveerd.

Key Action 1 – Individuele mobiliteit onderwijs

Dit onderzoek heeft betrekking op individuele mobiliteit in het onderwijs. Het gaat om een decentrale actie waarbij de initiatiefnemende organisatie in het eigen land een aanvraag voor de subsidie doet bij het Nationaal Agentschap Erasmus+ Onderwijs & Training.

Betrokkenen organisaties en hun rol

In bijlage 1 is een beknopt overzicht gegeven van de belangrijkste betrokken organisaties en de rol die zij in het kader van Erasmus+ hebben.

1.2 Geconstateerde onregelmatigheden bij mobiliteit vanuit Turkije naar Nederland; 'de casus'

In verschillende projecten in het kader van Erasmus+ zijn Turkse mbo-studenten naar Nederland gekomen. Daarbij traden Turkse Nederlanders op als tussenpersonen (hetgeen is toegestaan). Deze tussenpersonen deden daarbij een beroep op bij hen bekenden bij Nederlandse (onderwijs)instellingen of deden alsof zij bij die instellingen werkten dan wel deze instellingen vertegenwoordigden. Ook werden er namens die instellingen valse certificaten afgegeven aan de Turkse studenten. Bij het Nederlandse Nationaal Agentschap (NA) en de Nederlandse Nationale Autoriteit (NAU) is de sterke indruk ontstaan dat de activiteiten die aan de Turkse studenten zijn aangeboden, afweken van de initieel aangekondigde activiteiten waarvoor de middelen ter beschikking waren gesteld. Bovendien ligt ook het aantal geleverde activiteiten en de kwaliteit ervan vermoedelijk lager.

Zover nu te overzien is, zijn bij deze casus 19 instellingen (onderwijsinstellingen en kleine privé-ondernemingen) betrokken. Voor zover bekend hebben 4 instellingen daadwerkelijk aangifte gedaan van valsheid in geschrifte waaronder de Universiteit Utrecht en de Technische Universiteit Eindhoven.

Enkele ondernomen maatregelen vanuit Nederland en de Europese Commissie

Deze casus heeft geleid tot veelvuldig contact tussen het ministerie van OCW (in de rol van NAU – Nationale Autoriteit Erasmus+) en EP-Nuffic (in de rol van NA – Nationaal Agentschap Erasmus+) met de Europese Commissie. Daarbij is o.a. aandacht geweest voor twee mogelijke systeemproblemen: het werken met Participant Identification Codes (PI-code) en het werken met tussenpersonen. De PI-code is een identificatiecode die door een organisatie kan worden aangevraagd en vereist is om later subsidie te kunnen ontvangen.

Vanuit de EC zijn maatregelen genomen m.b.t. aanpassing van de PI-code. Daarnaast is door de EC opdracht gegeven aan het extern bureau Moore Stephens om een uitgebreide audit uit te voeren. De resultaten van deze audit zijn vanuit de EC nog niet beschikbaar gekomen. Derhalve heeft noch NAU (OCW) noch de ADR kennis kunnen nemen van de mogelijk verworven inzichten van de audit.

In de bijlage 2 is een overzicht van de ondernomen maatregelen opgenomen.

1.3 Opdracht en onderzoeksvragen

DGHBWE (Directeur Generaal Hoger Beroepsonderwijs Wetenschap en Emancipatie bij het ministerie van OCW) heeft aan de ADR de opdracht gegeven om gegeven de hiervoor beschreven context een onderzoek uit te voeren met de volgende doelstelling en onderzoeksvragen. Het beleidsterrein waarbinnen de onregelmatigheden geconstateerd zijn, vallen grotendeels binnen het werkterrein van DGHBWE.

Doelstelling

Het inzichtelijk maken van de ondernomen activiteiten en genomen beheersmaatregelen n.a.v. de melding van onregelmatigheden bij Erasmus+ onderwijsprojecten van studenten uit Turkije die naar Nederland zijn gekomen en het verkrijgen van inzicht op de vraag of Nederland redelijkerwijze voldoende actie ondernomen heeft, gebaseerd op professionele inschatting van onafhankelijke ADR-onderzoekers.

Onderzoeksvragen

Om deze doelstelling van dit onderzoek te realiseren zullen de ADR-onderzoekers de volgende vragen onderzoeken en beantwoorden:

1. Wat was het verloop van de belangrijkste gebeurtenissen vanaf de eerste melding over onregelmatigheden met Turkse Erasmus+ projecten in Nederland; welke actoren (mensen of organisatie) hebben wat, wanneer gedaan?
2. Welke (beheers)maatregelen, op grond van welke inzichten, heeft Nederland genomen om ongewenste gevolgen nu en in de toekomst tegen te gaan?
3. Had Nederland, in casu de Nationale Autoriteit, het Nationaal Agentschap en de Minister van OCW, naar professioneel inzicht van de onderzoekers van de ADR, gezien de complexe context van het gehele Erasmus+ programma, redelijkerwijze nog andere of aanvullende maatregelen moeten nemen?

2 Nederland heeft meer gedaan dan haar plicht

Wanneer de door het NA en de NAU verrichte acties en getroffen maatregelen naar aanleiding van de melding van vermoedens van de onregelmatigheden Erasmus+ worden gezien, heeft Nederland meer gedaan dan haar plicht. Deze uitspraak is gebaseerd op de informatie die de ADR via documentatie en gesprekken heeft verkregen en op basis van de kennis en ervaring van de ADR onderzoekers. Hierbij is nagegaan of ondernomen acties naar aanleiding van diverse gebeurtenissen logisch waren en redelijkerwijs verwacht mochten worden. Gegeven de context en de verantwoordelijkheden van diverse organisaties binnen Nederland en de EC, ligt het niet voor de hand dat Nederland andere of aanvullende maatregelen zou moeten nemen.

Direct na de melding van het vermoeden van de onregelmatigheden heeft EP-Nuffic in de rol van NA een fraudeteam gevormd dat nader onderzoek heeft verricht. De betrokken en verantwoordelijke instanties zijn door Nederland ingelicht. In feite heeft Nederland volgens de ADR hiermee aan haar plicht voldaan. Het betroffen immers geen Europese middelen die aan Nederland ter beschikking waren gesteld, maar aan Turkije. Daarnaast valt het geautomatiseerde systeem dat voor de aanvraag van de middelen is gebruikt onder de verantwoordelijkheid van de programmaleiding van het Erasmus+ programma van de Europese Commissie.

Het NA en de NAU zijn in het kader van het Erasmus+ vooral verantwoordelijk voor activiteiten die vanuit Nederland in het buitenland plaatsvinden. Dit maakt dat, voor zover het om de financiële consequenties gaat, het Turkse NA en de Turkse NAU en de EC-programmaleiding verantwoordelijkheid dragen. Ten aanzien van de vermoedelijke valsheid in geschrifte die betrekking heeft op Nederlandse onderwijsinstellingen, is Nederland wel 'aan zet'. Het NA heeft de Nederlandse instellingen die mogelijk nadeel hebben ondervonden van de vermoedelijke onregelmatigheden, gevraagd aangifte te doen bij de politie. Een aantal organisaties heeft daadwerkelijk aangifte gedaan, maar niet alle organisaties zijn daar volgens het NA toe bereid. Dit is de eigen afweging en verantwoordelijkheid van de betreffende organisaties. Inmiddels heeft de politie de zaak overgedragen aan de FIOD (Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst).

Doordat volgens Nederland concrete acties en ondersteuning door de verantwoordelijke leiding van het Erasmus+ programma van de Europese Commissie uitbleven, is Nederland doorgegaan met verder onderzoek en is het aandacht blijven vragen voor deze kwestie. Nederland heeft op basis van haar onderzoeken diverse verbeteringsuggesties gedaan aan de EC, onder andere ten aanzien van het geautomatiseerde aanvraagstelsel dat binnen het Erasmus+ programma gebruikt wordt. Uiteindelijk heeft de EC aanpassingen aan het geautomatiseerde stelsel aangebracht en heeft de EC opdracht gegeven om een audit naar de geconstateerde onregelmatigheden uit te voeren. Op basis van de documentatie en de gevoerde gesprekken lijkt het er sterk op dat dit zonder de Nederlandse inzet niet was gebeurd. Derhalve zijn de onderzoekers van de ADR van mening dat Nederland meer heeft gedaan dan zij gezien haar verantwoordelijkheden minimaal had moeten doen. Daarmee heeft Nederland ook haar medeverantwoordelijkheid als één van de deelnemende landen van het gezamenlijke Erasmus+ genomen.

Het lijkt hier te gaan om het bewust 'creatief' omgaan met regels waarbij ook valsheid in geschrifte aan de orde lijkt te zijn (zoals het namaken van certificaten van onderwijsinstellingen). Dit heeft plaatsgevonden buiten het directe zichtveld van de regisserende organisaties die bij de uitvoering en toezicht op het Erasmus+ betrokken zijn. Het volledig 'dichtregelen' van het Erasmus+ is vrijwel onmogelijk en zou, als het al zou kunnen, tot gevolg hebben dat dit tot een zeer star en onwerkbaar programma verwordt wat niet ten goede zal komen aan het realiseren van de beoogde doelstellingen.

In het volgende hoofdstuk wordt in meer detail ingegaan op de door Nederland verrichte acties en genomen maatregelen.

3 Gebeurtenissen, acties en maatregelen

In bijlage 3 is een chronologisch overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen en acties opgenomen. De belangrijkste delen daaruit zijn hieronder samengevat weergegeven. Daaruit blijkt dat er, naar opvatting van de ADR onderzoekers, gezien de verantwoordelijkheden passende maatregelen genomen zijn.

De belangrijkste acties en maatregelen

Na de eerste anonieme melding op 9 februari 2015 over vermoedelijke onregelmatigheden aan het Nederlandse Nationaal Agentschap is direct actie genomen door de oprichting van een fraudeteam. Het fraudeteam is daarna gestart met intern onderzoek naar de melding. Dit heeft zich niet beperkt tot alleen het eigen Nationale Agentschap, maar ook externe partnerorganisaties.

De eerste onderzoeksresultaten vormen voor het NA en de NAU voldoende grond voor verder onderzoek en voor de melding van de onregelmatigheden bij het Turks Nationaal Agentschap en de DG EAC van de Europese Commissie op 17 februari 2015.

Op 19 februari 2015 doet het NA aangifte bij politie van subsidiefraude. Mede naar aanleiding van verdere onderzoeksresultaten van het fraudeteam resulteert dit op 29 mei 2015 dat de politie de zaak overdraagt aan de FIOD. Over de huidige status van de zaak is geen informatie beschikbaar gekomen.

Op 23 februari 2015 wordt op basis van de onderzoeksresultaten van het fraudeteam door het NA aan de EC gevraagd om de PI-code (benodigd voor subsidie-aanvraag) van de van onregelmatigheden verdachte organisatie te laten blokkeren.

Als maatregel besluit Nederland in februari 2015 de tekst in de programmagids, die ongewijzigd is sinds 2014 en ruimte laat voor interpretatie, strenger te handhaven waardoor intermediairs vanaf de call 2016 niet meer zelfstandig een aanvraag in kunnen dienen. Dit is gecommuniceerd richting aanvragers en intermediairs in november 2015. Intermediaire organisaties kunnen dan alleen nog als partner in een consortium waarbij meerdere organisaties samenwerken deelnemen aan Erasmus+.

Het Turkse NA geeft op 26 februari 2015 aan de door Nederland aangemerkte verdachte activiteiten heeft gestopt. Het Turkse NA start eveneens een eigen onderzoek en komt op 10 maart 2015 met de resultaten ervan.

Als maatregel stuurt het Nederlandse NA, mede op verzoek van de NAU, op 15 maart 2015 een nieuwsbrief naar alle Nederlandse partners over de melding van de vermoedens van onregelmatigheden. Verder dringt het NA er bij Nederlandse instellingen op aan om het gebruik van PI-codes goed in de gaten te houden en vraagt hen om de kwaliteit en identiteit van partnerorganisaties waarmee activiteiten worden uitgevoerd te controleren en bij signaleren van onregelmatigheden dit bij het NA te melden.

Naar aanleiding van de resultaten van de verschillende onderzoeken die het fraudeteam heeft uitgevoerd, stuurt het NA op 23 april 2015 concrete systeemtechnische verbetervoorstellen naar de EC die de kans op oneigenlijk gebruik moeten verminderen. De daadwerkelijke inhoudelijke opvolging van deze voorstellen hebben wij niet in ons onderzoek betrokken.

Uiteindelijk vindt er op initiatief van Nederland op 1 juni 2015 op hoog niveau overleg plaats tussen de EC en het NA, de NAU en het Turkse NA. Een eerste gesprek op 1 juni 2015, het tweede (meer technische gesprek) op 2 juni en het laatste gesprek op 29 juni 2015.

Op 29 juni 2015 geeft het Europees bureau voor Fraudebestrijding *Office Européen de la Lutte Antifraude* (OLAF) aan geen fraudeonderzoek naar aanleiding van de melding te starten. Als overweging wordt genoemd dat OLAF het onderzoek in Nederland dat nog bij de FIOD loopt niet in de weg wil staan.

De EC brengt systeemtechnische wijzigingen aan. Tevens geeft zij opdracht voor een audit aan de organisatie Moore Stephens. De resultaten van deze audit zijn tot op het moment van het opstellen van dit rapport niet bekend bij Nederland.

Gedurende de gehele onderzoeksperiode heeft het NA de 19 Nederlandse partners die mogelijk nadeel hebben ondervonden van de onregelmatigheden verzocht om aangifte te doen bij politie.

Tot slot stuurt de EC op 2 december 2015 een brief uit naar alle Nationale Agentschappen om hen te waarschuwen voor de gemelde vermoedens van de onregelmatigheden en hen te informeren over de inmiddels getroffen algemene maatregelen.

4 Aanbeveling

Naar aanleiding van de melding van vermoedens van onregelmatigheden met Erasmus+ in Nederland op het gebied van onderwijs heeft het Nederlands Nationaal Agentschap en de Nederlandse Nationale Autoriteit, achteraf gezien, meer gedaan dan redelijkerwijs van hen verwacht mocht worden.

De melding van het vermoeden van fraude had geen betrekking op met aan Nederland verstrekte EU-middelen gefinancierde activiteiten. Zoals in de gehele opzet en inrichting van het gehele Erasmus+ is voorzien, ligt de primaire verantwoordelijkheid voor nader onderzoek in deze casus volgens de ADR bij het Turks Nationaal Agentschap en bij de programmaleiding van het Erasmus+ van de Europese Commissie. Het Turks Nationaal Agentschap is in deze casus primair verantwoordelijk, omdat het gaat om activiteiten die via het Turks Nationaal Agentschap zijn uitgevoerd met beschikbaar gestelde EU-middelen.

Voor zover het gaat om de vermoedelijke valsheid in geschrifte die in Nederland heeft plaats gevonden, is Nederland wel 'aan zet'. Daarop zijn passende acties ondernomen.

Daarnaast is de Programmaleiding van het Erasmus+ van de Europese Commissie primair verantwoordelijk om passende acties te initiëren, omdat zij eigenaar is van het geautomatiseerde systeem waarmee de financiële middelen voor activiteiten vanuit deelnemende landen worden aangevraagd. Pas na herhaalde verzoeken van de Nederlandse en Turkse kant heeft de programmaleiding van Erasmus+ besloten een onderzoek door een extern bureau te laten uitvoeren. De resultaten daarvan zijn nog niet beschikbaar gekomen.

De ADR beveelt aan om te blijven aandringen bij de programmaleiding van het Erasmus+ op inzage in het te verwachten auditrapport van het bureau Moore Stephens. Hiermee kan Nederland aanvullend inzicht krijgen in de wijze waarop de vermoedelijke onregelmatigheden hebben kunnen plaats vinden. Daarmee kan Nederland, indien daarvoor op grond van de resultaten van dat onderzoek aanleiding blijkt te zijn, eventuele aanvullende maatregelen treffen.

5 Verantwoording onderzoek

5.1 Werkzaamheden en afbakening

Gezien de omvang en complexiteit van het gehele Erasmus+ programma, de specifieke informatiebehoefte en de constatering dat inmiddels een uitgebreide audit in opdracht van de EC naar deze casus plaatsvindt, is dit onderzoek als volgt afgebakend:

- Uitsluitend in kaart brengen van de belangrijkste activiteiten en maatregelen die door Nederlands organisaties en personen zijn verricht,
 - naar aanleiding van de signalen van onregelmatigheden
 - op het onderwijs domein,
 - m.b.t. Turkse mobiliteit naar Nederland.
- Het antwoord op de vraag of Nederland, naar professioneel inzicht van de onderzoekers van de ADR, redelijkerwijze andere of nog aanvullende maatregelen had moeten nemen zal voornamelijk gebaseerd zijn op tijdens dit onderzoek verkregen inzichten en een professionele inschatting door de ADR binnen het beperkte tijdsbestek voor dit onderzoek.

De volgende activiteiten zijn bij deze opdracht uitgevoerd:

Informatie verwerven

1. Documenten verzameld en bestudeerd;
2. Gesprekken gevoerd met de betrokkenen organisaties EP-NUFFIC, CINOP en de beleiddirectie Internationaal Beleid van het ministerie van OCW. Daarbij zijn diverse documenten ingezien en verzameld, maar heeft op die documenten geen nadere review plaats gevonden.

Analyse

3. Een onderbouwd chronologisch overzicht opgesteld met de belangrijkste gebeurtenissen en activiteiten vanaf moment dat er signalen zijn ontvangen over mogelijke onregelmatigheden;
4. Genomen beheersmaatregelen in kaart gebracht;
5. Op basis van de verkregen informatie en de professionele ervaring en inzicht van de ADR onderzoekers een inschatting gemaakt of Nederland redelijkerwijs meer of andere acties en maatregelen had moeten treffen dan de reeds door Nederland ondernomen acties en maatregelen.

5.2 Gehanteerde Standaard

Deze opdracht is uitgevoerd in overeenstemming met de Internationale Standaarden voor de Beroepsuitoefening van Internal Auditing.

In dit rapport wordt geen zekerheid verschaft, omdat er geen assurance-opdracht is uitgevoerd.

5.3 Verspreiding rapport

De opdrachtgever, DG HBWE van OCW, is ontvanger van dit rapport.

De ADR is de interne auditdienst van het Rijk. Dit rapport is primair bestemd voor de opdrachtgever met wie wij deze opdracht zijn overeengekomen. In de ministerraad is besloten dat het opdrachtgevende ministerie waarvoor de ADR een rapport heeft geschreven, het rapport binnen zes weken op de website van de rijksoverheid plaatst, tenzij daarvoor een uitzondering geldt. De minister van Financiën stuurt elk halfjaar een overzicht naar de Tweede Kamer met de titels van door de ADR uitgebrachte rapporten en plaatst dit overzicht op de website.

6 Ondertekening

Den Haag, 12 oktober 2016

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long vertical stroke at the end.

Ir. V.B.P. van der Ploeg

Auditmanager
Auditdienst Rijk

Bijlage 1: Betrokken organisaties en rol bij Erasmus+

Europese Commissie (EC)

Is uiteindelijk verantwoordelijk voor het gehele Erasmus+ programma inclusief implementatie van het programma op nationaal niveau en de algehele monitoring en toezicht op de voortgang en behaalde resultaten.

DG EAC

Het Directorate General for Education and Culture is de uitvoerende organisatie van de EC ten aanzien van onderwijs, cultuur, jeugd, taal en sport. Vanuit dit directoraat worden diverse programma's en projecten uitgevoerd, waaronder Erasmus+. De *programmaleiding van Erasmus+* valt binnen DG EAC.

Nationale Autoriteit (NAU); belegd bij OCW directie Internationaal Beleid (IB)

Dit is de hoogste autoriteit van een deelnemend land. De rol van de NAU is vastgelegd in de Verordening Erasmus+ en komt neer op de bestuurlijke eindverantwoordelijkheid voor het gehele programma voor onderwijs in Nederland. Daar hoort onder meer bij de aansturing van en het toezicht op het Nationaal Agentschap, het opdrachtgeverschap richting de Independent Audit Body (IAB) en aanspreekpunt voor de EC voor de politiek-bestuurlijke kant van het programma.

Nationaal Agentschap (NA); belegd bij EP-Nuffic en CINOP voor Nederland

Het Nationaal Agentschap Erasmus+ voert het programma uit. Voor het onderwijsdeel van het programma is EP-Nuffic door de NAU aangewezen als penvoerder en uitvoerder voor de onderwijssectoren PO, VO en HO. Voor de onderwijssector MBO doet CINOP het werk. EP-Nuffic en CINOP werken samen voor Erasmus+.

Independent Audit Body (IAB); belegd bij de Auditdienst Rijk voor Nederland

De Auditdienst Rijk (ADR) is door de NAU aangewezen als IAB. Zij controleert het NA, en brengt daarover verslag uit aan de NAU. De controles hebben betrekking op de door de EU toegekende Erasmus+ middelen aan Nederland.

Binnen Erasmus+ is er ook een Jeugd- en Sporttak. De beleidsdirecteur voor Jeugd bij het ministerie van VWS is daar de NAU, het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) in Utrecht is daar NA en de ADR voert de rol van IAB uit.

Coördinerende / Sending organization

Dit is de organisatie/onderwijsinstelling die studenten/staf naar het buitenland stuurt.

Partner(s) / Receiving organization

De feitelijke organisatie, bijvoorbeeld onderwijsorganisatie, of andere instelling, waar de studenten/staf in het buitenland naar toe gaan.

Intermediaire organisaties

Organisaties of tussenpersonen die diverse zaken regelen tussen 'sending organizations' en partners.

Bijlage 2: Maatregelen genomen door de Europese Commissie en door Nederland n.a.v. geconstateerde onregelmatigheden

Maatregelen Europese Commissie

De Europese Commissie heeft de afgelopen periode een aantal maatregelen getroffen, mede op aanbeveling van OCW en EP-Nuffic, om toekomstige fraudegevallen te voorkomen. Het gaat hierbij o.a. om de volgende maatregelen:

- Aanpassingen gedaan aan het systeem van de Participant Identification Codes (PIC). De PIC is een unieke code die wordt toegekend door de Europese Commissie aan organisaties/individuen/juridische entiteiten om subsidie aan te vragen en te krijgen. Op centraal niveau wordt er gecheckt op dubbele PIC's en op project partners zonder valide PIC. Het is moeilijker gemaakt om meer dan 1 PIC te registreren per instelling;
- Het gebruik van tussenpersonen is onderwerp gemaakt van de werkgroep VET en de Europese Commissie heeft verduidelijkt dat de rol van de tussenpersonen wordt teruggebracht en dat deze zelf geen onderwijs of training mogen geven;
- Het inlichten/waarschuwen van alle Nationale Agentschappen d.m.v. een Director's Note;
- Een survey uitgezet om omvang probleem in kaart te brengen;
- In 2016 een uitgebreide audit laten doen door een extern bureau, te weten MooreStephens (officiële resultaten nog onbekend).

Maatregelen Nederland

Omtrent de vermoedelijke fraudezaken heeft EP-Nuffic (NA) in samenwerking met OCW (NAU) de volgende maatregelen getroffen:

- Melding gedaan via de geldende kanalen bij de Europese Commissie;
- Inlichten Nederlandse veld via de Erasmus+ nieuwsbrief. EP-Nuffic heeft een nieuwsbericht opgenomen in de nieuwsbrief van maart 2015 over de onregelmatigheden met betrekking tot het aanvragen van de PIC code. De nieuwsbrief Erasmus+ wordt maandelijks verstuurd aan zo'n 4700 stakeholders. Daarnaast is er op 15 maart 2015 een nieuwsbericht geplaatst op de website van Erasmus+;
- Aangifte gedaan bij de politie, waarna de FIOD de zaak in onderzoek heeft;
- Aanbevelingen geformuleerd en gepresenteerd aan de Europese Commissie;
- Extra eigen onderzoek gedaan naar verdachte projectidentificatienummers;
- Extra onderzoek gedaan naar het voorkomen van de verdachte organisatie in andere projecten;
- De PIC van de verdachte organisatie laten blokkeren;
- Het Turkse Nationale Agentschap geadviseerd de projecten stop te zetten die onder verdenking staan. Dit heeft het Turkse Nationaal Agentschap gedaan;
- Intensief contact onderhouden met Turkse Agentschap, checken van Nederlandse instellingen die een project voeren met Turkse partner.

Bijlage 3: Chronologisch overzicht gebeurtenissen

Datum	Gebeurtenis
09-02-2015	Melding van het vermoeden van fraude door klokkenluider bij het Nederlands Nationaal Agentschap.
11-02-2015 t/m 16-02-2015	Start van onderzoek door het Nederlands Nationaal Agentschap: Identificatie van mogelijke projecten en Nederlandse organisaties met de verdachte organisatie.
11-02-2015 t/m 16-02-2015	Navraag door het Nederlands Nationaal Agentschap bij Nederlandse partnerorganisaties die mogelijk een relatie met de verdachte organisatie hebben of hebben gehad.
16-02-2015	Formatie van een fraudeteam in opdracht van de directeur van het Nederlands Nationaal Agentschap.
13-02-2015	Melding van het vermoeden van fraude bij de Nederlandse Nationale Autoriteit (het ministerie van OCW).
18-02-2015, en opvolgende data tot in juni 2015	De NAU stelt de bewindslieden van OCW op de hoogte van het vermoeden van fraude en houdt hen regelmatig op de hoogte.
17-02-2015	Melding van het vermoeden van fraude bij het Turks Nationaal Agentschap.
17-02-2015	Het Nederlands Nationaal Agentschap adviseert het Turks Nationaal Agentschap: - de onder verdenking staande activiteiten te stoppen; - de Participant Identification Code (PI-codes) van de betreffende organisaties te verwijderen, dan wel de nog niet gevalideerde PI-codes te onderzoeken en deze alsnog wel of niet te valideren.
17-02-2015	Melding van het vermoeden van fraude bij de Programmaleiding van het Erasmus+ van de Europese Commissie.
Diverse data in februari 2015	Verder onderzoek door het Nederlands Nationaal Agentschap. Dit leidt tot identificatie van 19 Nederlandse organisaties die mogelijk slachtoffer zijn van fraude.
19-02-2015	Het Nederlands Nationaal Agentschap doet aangifte bij de politie van subsidiefraude.
20-02-2015	Telefonisch overleg van NAU met de Turkse NAU om hen over de mogelijke onregelmatigheden te informeren.
23-02-2015	Programmaleiding van het Erasmus+ van de Europese Commissie zet de PI-code van verdachte organisatie op 'invalid'.

Februari 2015	Nederland besluit de tekst in de programmagids, die ongewijzigd is sinds 2014 en ruimte laat voor interpretatie, strenger te handhaven waardoor intermediairs vanaf de call 2016 niet meer zelfstandig een aanvraag in kunnen dienen. Dit is gecommuniceerd richting aanvragers en intermediairs in november 2015.
Diverse data in februari, april, mei en december 2015	Verder onderzoek door het Nederlandse Nationaal Agentschap van de Nederlandse activiteiten waar mogelijk verdachte Turkse organisaties bij betrokken zijn.
24-02-2015	Melding bij Programmaleiding van het Erasmus+ van de Europese Commissie en het Turks Nationaal Agentschap over de ondernomen stappen door het Nederlands Nationaal Agentschap inclusief de voorlopige conclusies naar aanleiding van de verrichte werkzaamheden
26-02 en begin maart 2015	Bewindslieden van OCW hebben contact gehad met diverse betrokken (benadeelde) onderwijsinstellingen.
26-02-2015	Het Turkse Nationaal Agentschap geeft aan de onder verdenking staande activiteiten te hebben gestopt.
10-03-2015	Onderzoek door het Turks Nationaal Agentschap.
15-03-2015	Het Nederlands Nationaal Agentschap heeft alle Nederlandse partners via een nieuwsbrief geïnformeerd over de vermoedens van fraude.
15-03-2015	Het Nederlands Nationaal Agentschap heeft bij alle Nederlandse partners via een nieuwsbrief aangedrongen het gebruik van PI-codes in de gaten te houden, de kwaliteit en identiteit van de partnerorganisaties zelf te controleren en bij het signaleren van onregelmatigheden hiervan melding te doen bij Nederlands Agentschap
Diverse data in 2015	Enkele onderwijsorganisaties nemen disciplinaire maatregelen tegen enkele medewerkers.
23-04-2015	Het Nederlands Nationaal Agentschap stuurt een voorstel met verbeteringen en concrete systeemtechnische aanpassingen van het aanvraagstelsel naar de Programmaleiding Erasmus+ van de Europese Commissie.
29-05-2015	De Nederlandse politie draagt de zaak over aan de Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst (FIOD).
01-06-2015	Overleg tussen de Programmaleiding Erasmus+ van de Europese Commissie (waaronder de directeur Mw. Chiara Gariazzo) en vertegenwoordigers van het Turkse Nationaal Agentschap, het Nederlands Nationaal Agentschap en de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de Europese Unie. In het overleg uitten beide agentschappen hun zorg over het gebrek aan coördinatie en communicatie dat zij ervaren vanuit de zijde van de Europese Commissie naar aanleiding van de gemelde vermoedens van fraude.

02-06-2015	Naar aanleiding van het overleg van 1 juni 2015 vindt op 2 juni 2015 een overleg plaats tussen de IT- en VET-specialisten van de Europese Commissie en vertegenwoordigers van het Turkse Nationaal Agentschap en het Nederlands Nationaal Agentschap om de systeemtechnische zaken in relatie tot de fraude te bespreken en mogelijke oplossingen te bedenken. Het Nederlands Nationaal Agentschap geeft mogelijke oplossingen voor het probleem ten aanzien van de intermediaire organisaties.
16-06-2015	Bespreking tussen onderdelen van de Europese Commissie (coördination A.3, IT unit R.4) in de DG EAC inzake mogelijke systeemtechnische oplossingen voor de geconstateerde problemen en de door het Nederlands Nationaal Agentschap aangedragen oplossingen.
17-06-2015	Het Nederlandse Nationaal Agentschap en de Nederlandse Nationale Autoriteit sturen een rappelbrief aan de Programmaleiding Erasmus+ van de Europese Commissie met het verzoek tot een nieuwe bespreking vanwege het uitblijven van een (re)actie naar aanleiding van de vorige twee besprekingen op 1 en 2 juni 2015.
29-06-2015	Voortgangsoverleg tussen de Nederlandse Nationale Autoriteit, het Nederlands Nationaal Agentschap en de Europese Commissie en OLAF.
Diverse data in 2015 en 2016	Het Nederlands Nationaal Agentschap verzoekt de 19 Nederlandse partners die mogelijk het slachtoffers zijn geworden van fraude om aangifte te doen bij de politie.
Diverse data in 2015 en 2016	Verder onderzoek door het Nederlandse Nationaal Agentschap naar verdachte PI-codes bij Nederlandse activiteiten.
14-07-2015	Reactie van de Programmaleiding Erasmus+ van de Europese Commissie op de rappelbrief van 17 juni 2015 van het Nederlandse Nationaal Agentschap en de Nederlandse Nationale Autoriteit.
06-08-2015	OLAF besluit geen onderzoek te starten naar de fraude.
28-08-2015	Programmaleiding Erasmus+ van de Europese Commissie besluit om nader onderzoek te laten doen en geeft de organisatie Moore Stephens hiertoe de opdracht. Onderzoeksrapport was voorzien in april 2016, maar tot op heden is het rapport nog niet ontvangen.
02-12-2015	Programmaleiding Erasmus+ van de Europese Commissie stuurt een brief uit naar alle Nationale Agentschappen om hen te waarschuwen voor de gemelde vermoedens van fraude en hen te informeren over de naar aanleiding hiervan getroffen algemene maatregelen.
18-03-2016	Informeel gesprek met de NAU en de onderzoeker van Moore Stephens.
Juni 2016	NAU verzoekt aan ADR (Auditdienst Rijk) onderzoek te doen naar handelswijze van Nederland n.a.v. geconstateerde onregelmatigheden.

Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
(070) 342 77 00

